

5. *Legea RM privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali* nr. 220 - XIV din 19.10.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 184-187 din 30 noiembrie 2007.

6. *Legea Republicii Moldova a concurenței* nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 193-197 din 14.09.2012.

7. *Mesures correctives et sanctions en cas d'abus de position de dominante*, OCDE, 2009 [online], <http://www.oecd.org/dataoecd/24/47/42091456.pdf> (citată 01.03.2011).

8. Ordonnance du Président du Tribunal du 20 décembre 2001: Österreichische Postsparkasse AG contre Commission des Communautés européennes. T-213/01 R, (2002/C 156/48).

9. Prescripție ANPC nr. APD-05-11/8-04 din 01 februarie 2011 [online], <http://www.anpc.md/documents/dc/Prescriptie%20GSA.pdf> (citată 15.02.2011).

10. Prescripție ANPC nr. DC - 58/88-47 din 03 iulie 2008, arhiva.

11. Regulamentul (CEE) nr. 139/2004 privind controlul concentrațiilor economice între întreprinderi [online], <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:32004R0139:RO:PDF>, (citată 15.09.2010).

12. Regulamentul (CE) nr. 1/2003 din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat [online], <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R0001:20061018:RO:HTML> (citată 15.02.2011).

13. TPI aff. T-23/90 Automobiles Peugeot SA et Peugeot SA contre Commission des Communautés européennes (1991) [online], J.O. C 205 din 06.08.1991.

14. TPI aff. T- 44/90 La Cinq SA contre Commission des Communautés européennes (1992), J.O. C 37 din 15.02.1992.

15. *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, modificat prin Tratatul de la Lisabona la 13 decembrie 2007, în vigoare de la 01 decembrie 2009 [online], <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:RO:PDF> (citată 25.09.2010).

ASPECTE TEORETICO-PRACTICE PRIVIND MECANISMUL REALIZĂRII DREPTULUI CETĂȚENILOR LA UN MEDIU ÎNCONJURĂTOR SĂNĂTOS

Sergiu ARNĂUT,
doctorand

SUMMARY

At the present stage, the logical connection between human survival and evolution is acknowledged, as well as the conservation of natural parameters as human living environment. This fact requires analyzing environmental problems not only as distinct problems of flora and fauna, but as a common, universal problem of the mankind. Realization of constitutional rights of citizens to a healthy environment requires a primary outline of the obligations and responsibilities of each subject of law, which derives from the specificity of environmental legal relations.

„Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate”. (Constituția Republicii Moldova, art. 37)

Istoria omenirii este indispensabilă de istoria naturii ca un tandem “parte – întreg”, iar la etapa actuală subiectul interacțiunii reciproce dintre om și natură a evoluat pînă la nivelul de problemă ecologică globală. În acest context, criza ecologică a înregistrat un indicator atît de mare, încît consecințele ei catastrofale sînt inevitabile.

Actualmente legătura logică dintre supraviețuirea și evoluția omenirii, dar și a conservării parametrilor naturali ai naturii, în calitate de mediu de trai al omului, este pe deplin conștientizată, iar acest fapt impune obligativitatea de a analiza problemele ecologice nu doar ca probleme ale florei sau faunei privite în parte, dar ca o problemă comună, universală a umanității.

Legătura dintre om și natură s-a conturat în timp ca un factor de bază, care determina statutul

civilizației la o anumită etapă a evoluției umanității. Reieșind din rațiunea logică a influenței omului asupra naturii, care poate fi atît constructivă, cît și distructivă, la etapa actuală cel mai frecvent se întîlnește tendința distructivă, ce duce la faptul că mediul ecologic degradează într-un tempo stabil [1].

În concepția filosofică, omul este situat pe treapta superioară în ierarhia organismelor vii, fiind considerat subiect al activității istorico-obștești și culturale [2]. Paradoxal, dar acest fapt nu a motivat ființa umană să manifeste un tratament idealist față de mediul său de trai.

Problemele ecologice dictează necesitatea revizuirii principiilor care determină caracterul interconexiunii dintre om și sfera ecologică. Omul modern este nevoit să renunțe la conceptul tradițional, potrivit căruia resursele naturale sînt veșnice. În această interpretare,

procesul ecologizării conștiinței, adică a asimilării realității, este un fenomen real, constatat în urma cercetărilor problemelor apărute în natură și societate [3].

Totodată, caracterul fatal al catastrofelor ecologice nu este doar rezultatul faptului că subiect al interacțiunii ecologice este omul. Doctrina susține că analiza concepțiilor naturale denotă autolichidarea omului din natură, în cazul în care acesta ar fi menit să provoace doar forța distructivă. Recunoașterea strategiei de interacțiune dintre om și natură ca fiind distructivă este recunoașterea inevitabilă a autolichidării.

Este un concept al finalismului ecologic, care contravine faptelor reale: omul nu doar a distrus natura, ci a influențat și pozitiv evoluția ei. Astfel, interferența ecologică dintre om și natură poate avea, în principiu, un rezultat neunanim, care depinde nu doar de om, dar și de instrumentele activității sale, de scopurile pe care și le pune [4].

La etapa actuală, starea ecologică este una nesatisfăcătoare, ba chiar critică, între timp subiectul calității ecologice determină viața și sănătatea fiecărui om. Este foarte mare cuantumul despăgubirilor materiale pentru încălcarea cerințelor ecologice. Conform unor opinii, calculul teoretic al sumei pentru compensarea prejudiciilor aduse doar copiilor, reieșind din indicatorii ecologici, se ridică la câteva milioane de lei.

Motivul de bază al situației create este faptul că problemele social-economice au slăbit atenția și îngrijorarea cetățenilor, asociațiilor obștești, organelor puterii de stat în domeniul protecției mediului, plasând-o pe planul doi.

Starea mediului are un impact direct în realizarea de către om a dreptului la viață, sănătate, mediu înconjurător sănătos. Anume din aceste considerente problematica asigurării dreptului la un mediu de viață sănătos, precum și modul de apărare a drepturilor și intereselor ecologice sînt subiecte importante și actuale.

Constituția Republicii Moldova a consacrat drepturile și libertățile omului în calitate de valoare supremă, asumîndu-și responsabilitatea asigurării prevederilor constituționale. Consfințind în textul legii constituționale o gamă vastă a drepturilor și libertăților, legiuitorul a conturat, pentru prima dată, drepturile ecologice, printre care o poziție prioritară o ocupă dreptul omului la un mediu înconjurător sănătos.

Drepturile și interesele ecologice pot fi analizate în contextul drepturilor clasificate în cadrul teoriei generale a dreptului, luînd în considerație pactele internaționale și Constituția RM.

Este evident că componenta ecologică se manifestă într-o oarecare măsură în fiecare dintre drepturile subiective ale cetățeanului. Astfel, drepturile civile determină siguranța persoanei, a sănătății, proprietății de factorii externi, cum ar fi influența negativă a mediului înconjurător.

Drepturile politice determină posibilitatea individului la participarea în cadrul vieții politice a statului, spre exemplu, în contextul desfășurării referendumului avînd drept subiect protejarea mediului participarea la procesul de luare a deciziilor în domeniul ecologic, la fel în procesul instaurării controlului asupra puterii

de stat, pe calea judiciară, atacînd acțiunile sau inacțiunile statului și ale funcționarilor publici în domeniul ecologic.

Drepturile social-economice sînt menite să asigure un nivel de viață bun, luînd în considerație factorii ecologici, dreptul la muncă în condiții ecologice favorabile, protecția sănătății împotriva factorilor nocivi, dreptul la studii ecologice.

Drepturile culturale asigură dezvoltarea culturii ecologice a societății.

Prezența componentei ecologice în cadrul drepturilor menționate vorbește despre caracterul specific al dreptului ecologic [5]. Esența întregului sistem al drepturilor ecologice și, în special, al dreptului la un mediu înconjurător sănătos este consfințită în art. 37 al Constituției Republicii Moldova.

Prioritatea acestui drept este asigurată indubitabil de o serie de argumente, printre care: este un drept constituțional, este un drept inerent și inalienabil, consacră sferele principale ale existenței omului (viața și sănătatea), poartă un caracter atît individual, cît și colectiv, astfel încît acest drept aparține atît fiecărui om, indiferent de apartenența sa la un anumit stat, apartenența politică, cît și întregii comunități; realizarea dreptului la un mediu înconjurător sănătos are loc nu doar prin intermediul dreptului constituțional, dar și prin prisma normelor altor ramuri de drept (ecologic, funciar, penal, contravențional).

Analizând dreptul la un mediu înconjurător sănătos prin prisma conținutului normativ, autorii evidențiază o serie de idei și propuneri. Astfel, G.N. Șevarnadze

descoperă acest drept prin prisma dreptului de a trăi într-un mediu înconjurător sănătos (aer curat, apă), a avea condiții prielnice pentru sănătate și dezvoltare personală. O particularitate deosebită a acestui drept este faptul că prin acțiunea sa el se răsfrânge asupra generațiilor viitoare [6].

Autorul A. Tarnavski susține că este destul de controversată analiza dreptului la un mediu înconjurător sănătos ca o componentă de bază a dreptului la protecția sănătății. El analizează dreptul dat ca un drept individual, independent, constituțional al cetățeanului [7].

M.I. Vasilieva susține că este necesar a consacra legislativ dreptul la un mediu înconjurător sănătos, prin care să fie înțeles dreptul protejat de stat, care permite utilizarea nemijlocită a resurselor naturale și ca o obligație opozabilă tuturor subiecților de drept (juridici, fizice, statale), specializați în domeniul protecției sănătății populației [8].

Conform opiniei autorului I.S. Șemsucenko, conceptul drepturilor omului la un mediu înconjurător favorabil este mai vast, comparativ cu dreptul omului la un mediu ambiant sănătos, dat fiind faptul că un mediu favorabil și un mediu înconjurător sănătos sînt două paralele.

Un mediu favorabil se caracterizează nu doar prin indici ai sănătății (nepoluării), dar și prin prezența unor resurse intensive, durabile din punct de vedere ecologic, estetic dezvoltate și variabile. În acest complex toate elementele sînt importante, dat fiind faptul că ele sunt în strictă dependență de satisfacerea corespunzătoare a necesităților omului și societății [9].

În art. 4 din *Legea nr. 1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător*, legiuitorul definește clar categoriile juridice care formează obiectul mediului înconjurător: “*Resursele naturale – solul, subsolul, apele, flora și fauna, aflate pe teritoriul republicii, precum și aerul din spațiul de deasupra acestui teritoriu – constituie patrimoniul național al Republicii Moldova*” [10].

O detalizare mai amplă a conținutului dreptului omului la un mediu înconjurător sănătos o prezintă autorul O.I. Krassov, care presupune că dreptul la un mediu înconjurător sănătos include câteva categorii de drepturi, și anume: dreptul la protecția sănătății de la influența negativă a factorilor nocivi din natură, dreptul la un mediu favorabil pentru conviețuire, dreptul la securitate ecologică și protecția habitatului original, a stilului tradițional de viață, gospodăriei și meșteșugurilor [11].

Potrivit art. 15 din Constituția R. Moldova, „*cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea*”. Astfel, țara noastră pentru prima dată recunoaște prioritatea drepturilor și libertăților fundamentale și conturează natura lor firească, drepturi la care se realizează și dreptul un mediu înconjurător sănătos și care determină esența și conținutul doctrinei constituționale a Republicii Moldova.

Recunoașterea caracterului firesc al drepturilor omului la un mediu sănătos este un indicator prioritar pentru legiuitor, care este menit, potrivit dogmelor dreptului pozitiv, să consacre drepturile na-

turale în textul legii. În acest context, este actuală poziția autorului G.D. Sadovnikova, care susține că dreptul la un mediu înconjurător sănătos se asigură prin intermediul măsurilor luate de stat privind monitorizarea stării mediului înconjurător, planificarea măsurilor pentru ocrotirea acestuia, prevenirea acțiunilor distructive în sfera ecologică, efectuarea măsurilor privind reabilitarea mediului afectat, prevenirea și lichidarea consecințelor calamităților naturale, asigurarea socială a cetățenilor, crearea societăților de stat și obștești, organizarea centrelor de deservire medicală a populației, instituirea controlului de stat privind starea mediului ambiant [12].

Analiza comentariilor asupra Constituției Federației Ruse ne conturează următoarea concepție: dreptul la un mediu înconjurător sănătos include în sine principiile morale, exprimate în textul legii constituționale; principiul construcției sistemului legislativ ecologic, bazat pe aprecierea obiectivă a situației; faptul că acesta este un drept subiectiv al cetățeanului, căruia îi corespund obligațiile statului privind menținerea mediului în stare favorabilă, precum și desfășurarea activităților pentru elucidarea factorilor negativi din natură care influențează omul [13].

Efectuînd o analiză mai largă a conținutului legislativ al subiectului abordat în prezenta cercetare, conceptul său poate fi definit într-o serie de postulate:

1. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos – drept fundamental al omului –, împreună cu așa drepturi, precum dreptul la libertate și egalitate, are un rol decisiv pentru

realizarea tuturor drepturilor omului, inclusiv dreptul la viață.

2. Dreptul la un mediu sănătos are un caracter esențial, exprimat prin renunțarea la alte terorii referitoare la drepturile și libertățile omului.

3. Prin *mediu înconjurător sănătos* se înțelege mediul calitatea căruia îi permite omului să ducă un mod de viață prosper. Cu alte cuvinte, este vorba despre un mediu care asigură existența fizică normală și benefică pentru dezvoltarea fizică și intelectuală, morală și socială, culturală și spirituală.

4. Dreptul omului la un mediu ambiant sănătos se află în strânsă legătură cu conceptul asigurării securității ecologice, ca o parte componentă a sistemului securității internaționale.

5. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos are un caracter complex, dat fiind faptul că este compus nu doar dintr-un complex de drepturi, ci și dintr-o serie de aspecte ale activității vitale a omului (viața, sănătatea, proprietatea).

6. Dreptul la un mediu sănătos presupune nu doar drepturi, ci și obligații – responsabilitatea omului de securitatea și evoluția acestui mediu în contextul conviețuirii generațiilor ce urmează.

7. Pentru realizarea practică a dreptului la un mediu înconjurător sănătos este necesară o listă extinsă de garanții. De o importanță deosebită în sistemul garanțiilor sînt factorii economici, politici, ideologici, juridici. În acest context, specificul garanțiilor juridice constă în faptul că celelalte garanții devin aplicabile doar prin prisma factorului juridic.

Relațiile constituționale se prezintă ca relații fundamentale,

care determină caracterul politico-juridic și proprietățile de bază ale normelor constituționale, forța juridică supremă, stabilitatea, prioritatea social-politică, nivelul superior al asigurării.

Declararea drepturilor și libertăților omului în ansamblu se prezintă a fi un concept perfect, însă privind prin prisma aplicabilității, situația generală din RM este pe departe una ideală – garanțiile constituționale deseori nu sînt respectate.

Punerea în practică a normelor constituționale este un fenomen juridic special, el include procesul și rezultatul, reflectă un anumit nivel al influenței constituționale și componenta sa rezultativă. Realizarea normelor constituționale presupune atingerea scopului acestora și al activității practice a subiecților de drept. Realizarea reprezintă partea productivă a acțiunii normelor de drept. Însăși acțiunea normei de drept nu este, de fapt, realizarea prevederilor constituționale, aceasta presupune doar un proces îndreptat spre efectul dorit.

Atît în literatura științifică generală, cît și în cea juridică se expune conținutul procesului de realizare a normelor de drept. Astfel, S.A. Avakian opiniază precum că realizarea normelor dreptului presupune mai multe aspecte, dat toate ele sînt legate strict de calitate, de mecanismul realizării, de siguranța materială, de nivelul culturii sociale și, în final, de profesionalismul celor ce veghează aplicarea legii [14].

Conceptul transpunerii în practică a normelor de drept, în calitate de obiectiv fundamental, nu poate fi caracterizat în lipsa mecanismului realizării. În literatura

juridică, conceptul de mecanism este privit prin prisma diferitelor noțiuni: mecanism de stat, mecanism al aplicării legii, mecanism al realizării drepturilor și libertăților, mecanism al creării legii, mecanism al asigurării drepturilor și libertăților etc.

Mecanismul realizării dreptului este componenta de bază a mecanismului reglementării juridice. Autorul S.S. Alekseev opiniază că reglementarea juridică, conform obiectivului său final, se exprimă în realizarea dreptului [15].

Crearea normelor constituționale, în calitate de norme de drept, nu reprezintă un obiectiv, ci mai degrabă este o condiție determinată de necesitatea reglementării vieții și activității societății. În acest context, realizarea drepturilor și libertăților reprezintă simultan și realizarea unei necesități sociale determinate.

Autorul S.S. Alekseev distinge trei etape în mecanismul reglementării juridice: etapa aplicabilității generale a normelor de drept, în cadrul căreia are loc reglementarea comportamentului subiecților, determinarea conținutului acestei comportări, condițiile apariției drepturilor și libertăților; etapa apariției drepturilor și libertăților și etapa realizării drepturilor și libertăților, cînd drepturile și libertățile se transpun în comportamentul practic al subiecților de drept [16].

Conform opiniei cercetătoarei K.V. Șundikova [17], structura mecanismului reglementării juridice conține patru componente:

1. Soluțiile juridice cu caracter normativ
2. Realitățile juridice
3. Relațiile de drept

4. Soluțiile juridice ale aplicabilității dreptului.

Reieșind din cele expuse anterior, putem menționa că realizarea normelor constituționale este atingerea scopurilor constituționale și satisfacerea intereselor constituționale, prin prisma activității subiecților de drept. Astfel, mecanismul reglementării juridice și mecanismul realizării dreptului sînt interdependente, dat fiind faptul că mecanismul reglementării juridice indică calea oportună spre realizarea dreptului. Similar, mecanismul reglementării juridice este interdependent cu mecanismul protecției juridice a drepturilor și libertăților.

Realizarea Constituției în calitate de nucleu al legislației Republicii Moldova, care concentrează potențialul democratic al dreptului, principiile sale evoluționiste, reprezintă problema fundamentală a realizării dreptului. Actualitatea subiectului dat nu se pune niciodată sub semnul întrebării, iar în ultimul timp, reieșind din caracterul importanței pentru știință și practică, se prezumă a fi problema numărul unu.

Doctrina este unanimă în ceea ce privește paralelele dintre realizarea normelor constituționale și realizarea drepturilor constituționale, conturîndu-le în calitate de concepte diferite, deși acestea au multe caracteristici comune.

În primul rînd, rezultatul realizării dreptului poate să nu coincidă cu rezultatul dorit din procesul de realizare a normelor de drept, în care acesta este consfințit. Norma de drept poate fi realizată, dar utilitatea practică, ce constituie esența dreptului subiectiv, poate fi neatinsă.

În al doilea rînd, măsurile luate pentru reabilitarea drepturilor încălcate nu sînt identice. Reabilitarea situației create de o normă de drept este posibilă prin abrogarea acestei norme, însă reabilitarea drepturilor subiective încălcate se prezumă fie în compensarea prejudiciului părții vătămate, fie prin interdicția de a mai săvîrși asemenea acțiuni care încalcă drepturile cetățenilor [18].

O.O. Mironov subliniază că între realizarea normelor și realizarea drepturilor subiective nu este o barieră vizibilă, ele autocompletînu-se conturînd specificul normelor de drept și realizarea acestora.

Dreptul constituțional la un mediu înconjurător sănătos nu are doar un singur obiectiv și, respectiv, satisface nu doar unul, ci cîteva interese sociale.

N.I. Matuzov susține că între dreptul subiectiv și interes există coraportul scopuri și mijloace, unde scopul este interesul, iar mijlocul este dreptul subiectiv [19].

Procesul realizării dreptului subiectiv, ca și orice proces dialectic, are un caracter complicat, el poate fi divizat în etape separate. Subiectul referitor la etapele realizării dreptului subiectiv a fost analizat de o serie de savanți, însă o soluție unanimă nu a fost găsită.

Prin *etape ale realizării dreptului constituțional la un mediu înconjurător sănătos* urmează să înțelegem o consecutivitate de relații juridice, în care coordonarea în strictă concordanță cu legea, în limitele normei de drept, a interacțiunii statului cu cetățeanul poate apărea cetățeanul în scopul realizării acestui drept.

Recunoașterea faptului că drepturile și libertățile constituționale se

realizează prin prisma relațiilor de drept nu înseamnă lipsa diferențelor în procesul realizării altor drepturi. Dimpotrivă, fiecare grup de drepturi, ba chiar și dreptul constituțional privit individual, are specificul său și regimul său de realizare.

Statul, consfințind nivelul atins al libertății individuale ca rezultat al prevederilor constituționale, își asumă responsabilitatea de a asigura condiții echitabile pentru realizarea drepturilor ecologice și libertăților tuturor persoanelor, indiferent de cetățenie, vîrstă, sex.

Reieșind din cele menționate, realizarea dreptului poate fi definită ca un proces esența căruia se transpune în realizarea prevederilor legale în realitate, drept un instrument eficient folosit de individ cu scopul satisfacerii necesităților sale vitale. Utilizarea reală a resurselor este rezultatul beneficierei de drepturi și libertăți.

Totodată, există și o viziune mai largă asupra caracterului realizării dreptului și aplicării normelor de drept A.S. Pigolkin formulează viziunea generală asupra realizării normelor de drept conform opiniei sale; realizarea normelor dreptului este un proces al transformării idealurilor juridice, care reflectă necesitățile clasei dominante sau ale poporului, reflectate în realitatea practică, într-un sistem aplicabil al relațiilor sociale [20].

Realizarea normelor constituționale poartă un caracter complex, ceea ce reprezintă caracterul lor deosebit.

Putem fi de acord cu formularea propusă de către autorii Vitruk N.V. și Kopeicikov V.V., care menționează că realizarea drepturilor cetățenești este un proces democratic, reglementat de nor-

mele dreptului, care asigură fiecărui cetățean acele bunuri materiale și spirituale care se regăsesc în esența drepturilor subiective, precum și siguranța acestor drepturi și protecția din partea oricăror încercări de a le periclita [21].

Fără transpunerea în viață a normelor de drept acestea se consideră a fi moarte, adică ele își pierd importanța socială. Autorul L.S. Iavici, menționează “dreptul nu este nimic, dacă prevederile sale nu se transpun, în realizarea activității societății, în relațiile sociale. Nu este posibil de înțeles dreptul, dacă te abați de la mecanismul realizării lui” [22].

Realizarea dreptului este de fiecare dată în interdependență cu manifestarea în spiritul legii a societății, numai prin comportamentul care se racordează la prevederile legislației. În unele cazuri, acestea sînt acțiuni pozitive (utilizarea drepturilor sau utilizarea obligațiilor), în alte cazuri – inacțiuni ale subiecților (abținerea de la comiterea faptelor ilegale). Astfel, comportamentul legal al subiecților relațiilor sociale realizează norma de drept [23].

Pentru realizarea acestei grupe de drepturi și libertăți, este indispensabil nu doar principiul supremației legii, dar și acțiuni determinate ale organelor competente, care sînt obligate să ajute cetățenilor să-și realizeze drepturile și libertățile.

Aceste drepturi, care se realizează doar prin relațiile juridice, sînt: dreptul la manifestații publice, dreptul de a participa la administrarea drepturilor statului, dreptul la asigurare socială, dreptul la studii etc.

Mecanismul realizării dreptului presupune realizarea unui pro-

ces multidimensional, astfel încît momentul de pornire îl constituie stabilirea cetățeniei individului, a faptului dacă este apatrid sau cetățean străin. În literatura juridică această etapă este denumită *etapa statutului juridic*, de ea depinde posibilitatea unui cetățean de a beneficia de un anumit drept.

A doua etapă a mecanismului realizării – etapa relațiilor juridice, existența dreptului la un mediu înconjurător sănătos în raport cu cetățeanul – se află în afara oricăror relații juridice, însă realizarea acestui drept stă în sarcina relațiilor juridice concrete. Dreptul indicat nu creează și nu dă naștere de sine stătător unor asemenea relații, însă încălcarea lui este sancționată de relațiile juridice.

În procesul realizării dreptului la un mediu înconjurător sănătos iau naștere doar relații juridice generale. Aceste relații, fiind de un nivel avansat, apar între stat și cetățean avînd la bază obiectivul garantării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale [24].

Fiecare relație juridică presupune o totalitate de principii care o individualizează. Manifestările relațiilor juridice pot fi afît fondate juridic, cît și nefondate. Cele fondate juridic sînt normele direct sau indirect indicate în norma constituțională sau în textul legii [25].

A treia etapă a realizării dreptului este determinarea procedurii organizațional-juridice, corespunzătoare pentru realizarea dreptului dat. Procedura organizațional-juridică este consfințită în actele normative. Pentru aplicarea ei este important ca subiectul să fie convins de faptul că: textul legii este unul veridic, norma este emisă de un organ împuternicit din cadrul

puterii de stat, norma trebuie să fie aplicabilă la o anumită perioadă de timp pe un teritoriu determinat, norma determinată poate fi aplicată în raport cu subiectul interesat și asupra obiectului vizat.

Un rol important în procesul realizării drepturilor și libertăților cetățenești îl are interpretarea normelor juridice, aceasta fiind necesară pentru determinarea conținutului și interpretarea normelor constituționale. Lipsa interpretării normelor atrage după sine lipsa aplicabilității corecte a acestora.

După cercetătorul L.S. Zivs, în contextul interpretării, normele care concretizează dreptul constituțional sînt interpretate de către cetățean drept norme ajutoare în procesul de realizare a prevederilor constituționale [26].

În susținerea acestei teze, autorul V.V. Kopeicikov opinează că elaborarea concepției științifice privind realizarea drepturilor și libertăților omului trebuie orientată spre rezultatul final, care, conform opiniei autorului, este materializarea lor sub forma bunurilor corespunzătoare [27].

După cum vedem, etapa finală a mecanismului realizării dreptului constituțional la un mediu înconjurător sănătos poartă un caracter condiționat, acest fapt fiind generat de caracterul compensator, pentru că omul nu-și poate satisface pe deplin interesul său lezată, însă el poate primi plăți compensatorii.

În afară de formele generale de realizare a dreptului, în literatura juridică sînt conturate și o serie de forme specifice, bazate pe clasificarea drepturilor omului și cetățeanului. Reieșind din aceas-

tă interpretare, se pot evidenția forme *individuale* și forme *colective* ale realizării drepturilor constituționale.

Subiectul privind realizarea dreptului la un mediu înconjurător sănătos nu poate fi cercetat în plenitudinea sa în lipsa abordării problemelor realizării, care, conform opiniei doctrinare, pot fi clasificate în probleme *teoretice* (lacuna în legislația ecologică) și probleme *practice* (ineficacitatea restabilirii intereselor încălcate).

Specificul problemelor privind realizarea dreptului constituțional la un mediu înconjurător sănătos este evident, ceea ce ne impune să acordăm o atenție deosebită acestui subiect, să depistăm factorii care creează aceste probleme și care ne permit să identificăm căteva direcții de acțiune.

1. Deși una dintre componentele dreptului la un mediu înconjurător sănătos este dreptul la informare privind starea ecologică, problema informării este adesea generată de atitudinea statului, și anume ridicarea la nivel de secret a indicatorilor reali de poluare a mediului.

2. Pasivitatea organelor puterii de stat și a autorităților locale în ceea ce privește colectarea, sistematizarea și prezentarea informației ecologice veridice spre opinia publică sau adesea prezentarea unor date denaturate.

3. În secolul XXI, pentru orice stat de drept politica ecologică reprezintă o componentă indispensabilă în calea spre o societate dezvoltată. Având drept obiectiv ridicarea nivelului eficacității politicii ecologice, un element deosebit de important este intensificarea rolului politicii regionale și a

competențelor în domeniul APL.

4. În calitate de problemă a realizării dreptului constituțional la un mediu înconjurător sănătos se poate identifica pasivitatea politică a populației în luarea deciziilor.

5. Un factor determinant care creează impedimente pentru crearea unui proces efectiv de realizare a dreptului la un mediu înconjurător sănătos este instabilitatea evoluției economice.

Astfel, mecanismul realizării drepturilor omului la un mediu înconjurător sănătos reprezintă un sistem bine stabilit. El conține unele particularități în raport cu mecanismul realizării altor drepturi constituționale. În primul rând, este de menționat că în realizarea dreptului la un mediu sănătos sînt implicați o serie de subiecți: instituții interstatale, statul, organele statului, cetățenii și asociațiile lor.

Acest specific este determinat de particularitățile aplicării dreptului dat și ale modului de restabilire a echității sociale. O altă particularitate care pune în evidență specificul realizării acestui drept este faptul că sistemul asigurării securității dreptului menționat este bazat nu doar pe implicarea statului reprezentat de agenții săi, ci și a fiecărui cetățean în parte. În acest context, este de menționat că una dintre condițiile de bază pentru perfecționarea mecanismului de realizare a drepturilor constituționale este tendința de fortificare a prevederilor procedurale și materiale.

Referințe bibliografice

1. Лось В.А. *Взаимоотношения между человеком и природой*

как глобальная проблема. В журнале: Вопросы философии. 1982, № 5, с. 132.

2. *Философский энциклопедический словарь*. Москва, 1989, изд. 2. с. 736.

3. Лось В.А. *Op.cit.*, с. 133.

4. Урсул А.Д. *О понятии «экологическая деятельность»*. В журнале: Философские науки 1986, вып. 1. с. 36.

5. Бриичук М.М. *Теоретические основы экологических прав граждан*. В журнале: Государство и право, 2004.

6. Шеварнадзе Г.Н. *Охрана прав граждан СССР на здоровую окружающую среду*, 1985, с. 22.

7. Тарнавский А.Г. *Право граждан на благоприятную окружающую среду*. В журнале: Советское государство и право, 1990, № 9, с. 103-106.

8. Васильева М.И. *Право граждан в СССР на здоровую окружающую среду*. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. Москва, 1990, с. 9.

9. Шемшученко Ю.С. *Правовые проблемы экологии*. Киев: Наукова думка, 1989, с. 22.

10. *Monitorul Parlamentului*, nr. 10, art. 283.

11. Крассов О.И. *Экологическое право*. Москва, 2001, с. 122-130.

12. Садовникова Г.Д. *Комментарий к Конституции Российской Федерации*. Москва, 2000, с. 54. Постатейный научно-практический комментарий к Конституции Российской Федерации коллектива ученых-правоведов под руководством ректора МГЮА, академика РАН О.Е. Кутафина (Официальный текст на 1 августа 2003 г.), ЗАО Библиотечка «Российской газеты», 2003 г.

13. *Комментарий к Конституции Российской Федерации*. Общ. ред. Ю.В. Кудрявцева., Фонд «Правовая культура», Москва, 1996, с. 189.

14. Авакьян С.А. *Реализация норм советского государственного права*. В журнале: Советское государство и право, 1984, № 1, с. 15.

15. Алексеев С.С. *Общая теория права*. В 2-х томах, Москва: Юрид. лит., 1981, т. I, с. 303.

16. Алексеев С.С. *Механизм правового регулирования в социа-*

листическом государстве. Москва, 1966, с. 34.

17. Шундикова К.В. *Правовые механизмы: постановка проблемы*. В журнале: Проблемы теории государства и права, 2002, № 3, с. 54.

18. Боброва Н.А. *Гарантии реализации государственно-правовых норм*. Воронеж, 1984, с. 75.

19. Матузов Н.И. *Личность. Права. Демократия*. Саратов, 1972, с. 214.

20. Пиголкин А.С. *Понятие правоприменения и его место в механизме социального регулирования*. В работе: *Правоприменение в советском государстве*. Москва, 1985, с. 9.

21. Витрук Н.В., Копейчиков В.В. *Реализация прав и свобод личности как процесс*. В работе: *Реализация прав граждан в условиях развитого социализма*, Москва, 1983, с. 50.

22. Явич Л.С. *Общая теория права*. Ленинград, 1971, с. 201.

23. *Теория государства и права*. Под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько, Москва: Юрист, 2000, с. 453.

24. *Теория государства и права*, с. 512-513.

25. Воеводин Л.Д. *Юридический статус личности в России*. Москва, 1997, с. 271.

26. Зивс Л.С. *Конституция СССР в системе советского законодательства*. В журнале: Советское государство и право. 1978, № 6, с. 15.

27. Копейчиков В.В. *Роль организационных условий в реализации прав и свобод личности*. В работе: *Реализация прав граждан в условиях развитого социализма*, Москва, 1983, с. 123.

TRATAREA PROBLEMATICII INTERPOLULUI ÎN LITERATURA ȘTIINȚIFICĂ DIN FEDERAȚIA RUSĂ

Vladimir STERPU,
doctorand

SUMMARY

The article synthesizes the scientific materials referred to International Criminal Police Organization Interpol, appeared into the scientific field from Russian Federation. There were analyzed the monographs, scientific articles and doctoral theses. Russian scientists made a huge contribution to Interpol expertise capitalization providing transborder security.

REZUMAT

În articol sînt sintetizate materialele științifice cu referință la Organizația Internațională a Poliției Criminale Interpol, apărute în mediul științific din Federația Rusă. Sînt supuse analizei monografiile, articolele științifice, tezele de doctorat. Științii ruși și-au adus o contribuție incontestabilă la valorificarea experienței Interpolului privind asigurarea securității transfrontaliere.

Activitatea Organizației Internaționale a Poliției Criminale Interpol își găsește o reflectare destul de modestă în literatura științifică din Federația Rusă. Drept explicație poate servi caracterul securizat al instituției și filtrarea rigidă a informației livrate publicului larg. Dacă la nivel internațional informația este accesibilă prin intermediul site-urilor *www.interpol.int* sau *www.intropol.com*, apoi la nivel local informația este succintă, existînd doar date generale pe site-ul Ministerului de Interne din Federația Rusă (*www.mvd.ru*). Informația postată ține de personalitatea șefului Biroului Național Central (BNC) Interpol din Federația Rusă; istoria Interpolului, noutăți ale BNC Interpol, interacțiunea cu Europolul, emblemele oficiale ale BNC al Ministerului de Interne al Federației Ruse (MIFR), ordonanța privind BNC Interpol al MIFR, inclusiv rubrica: *BNC Interpol preîntîmpină* [1].

În fosta URSS problemele infraționalității criminale țineau în exclusivitate de competența internă a statului. În perioada sovietică, posibilitatea participării în activitățile Interpolului era percepută mai mult dintr-o perspectivă negativă. Iată de ce problematica Interpolului nu și-a găsit valorificare deplină. Doar după destrămarea URSS și activizarea contactelor internaționale interesul pentru tematica Interpolului cunoaște o anumită ascensiune în mediul științific.

Publicațiile științifice apărute în Federația Rusă și supuse analizei poartă un caracter preponderent de drept internațional, practic lipsind tratările problematicii Interpolului din perspectiva altor domenii științifice. Acest fapt se datorează specificului organizației. Activitatea desfășurată se derulează avînd la bază dreptul penal, procesul penal și criminalistica.

Totuși, primele informații științifice despre Interpol apar